

Prædiken af Morten Munch
15. s. e. trinitatis / 20. sep. 2020
Tekst: Luk 10,38-42

TROENS HVILEPULS I EN TRAVL HVERDAG

Spejlingspunkter

Der er mange mulige indgange til den her tekst. Der er genkendelige mønstre og spejlingspunkter også for det moderne menneske.

Vi hører, hvordan en ulige fordeling af de huslige pligter fører til et skænderi. Det er åbenbart ikke noget nyt.

Mange vil også kunne spejle sig i den stressede Martha og i det uundværlighedskompleks, der måske stikker under. Når vi tror, at alt står og falder med os, bliver vores virksomhed til selvhævdelse.

Mon ikke også mange af os, når vi hører om Maria, får en længsel efter at finde en hvilepuls i Jesu ords tiltale.

På samme måde har Augustins ord "Vort hjerte er uroligt, indtil det finder hvile i dig, Gud", gennem generationer talt til en længsel i mennesket.

Marthas travle køkken

"Marthas travle køkken" er titlen på en bog, som jeg har set omtalt på nettet. Den markedsføres som en 'liturgisk måltidsbog' og er skrevet med et ønske om at skabe fællesskab omkring måltidet og formodentlig gøre køkkenet lidt mindre travlt.

Hvis Marthas køkken i evangeliets fortælling havde været et arnested for fællesskab og nærvær, er det ikke sikkert, at vi havde haft en konfrontation mellem de to søstre.

Mange dybe samtaler, menneskelige og åndelige, finder sted over et køkkenbord, før, under og efter måltidet – når gulerødderne skrælles, når lasagnen nydes, og når opvaskemaskinen fyldes op.

Køkkenet kan være lige så sakralt og helligt et sted som kirkerummet.

Måltidsfællesskabet spiller en stor rolle i de bibelske fortællinger – og det forudsætter naturligtvis, at nogen har tilberedt det.

Vi må ikke adskille at være og gøre på en kunstig måde. Det er ikke alle, der finder den indre stilhed i en ydre stilhed, ved at sidde stille og være inaktiv med kroppen. For nogle er det en hjælp til åndeligt nærvær at gøre noget med sine hænder, vandre i naturen o.l.

Jeg tror ikke, at vi skal forstå beretningen om Martha og Maria som en fremhævelse af én spiritualitetsform frem for en anden.

Teksten kant: Det ene nødvendige overfor de mange ting

Pointen ligger for mig i det forhold i Jesu forkyndelse, at Guds rige går forud for alt andet. Som Jesus siger i Bjergprædikenen: Søg først Guds rige, så skal alt det andet gives jer i tilgift.

At alt andet gives i tilgift betyder ikke, at maden laver sig af sig selv. Hvis ikke Martha står i køkkenet, må en anden gøre det.

Vi kan sige en hel masse godt og betydningsfuldt om 'alt det andet'. Menneskelig foretagsomhed. Det kulturelle mandat. Forvaltning af evner og kræfter. Osv.

Men trods alle gode ord om Marthas travle køkken (og vores travle kalendere, arbejdspladser, familieliv osv.), så har Jesu ord en kant, vi skal høre og måske endda slå os lidt på, inden vi glatter ud mellem de to søstre (det sker i mange prædikener; det har jeg også selv gjort; og kommer måske til det sidst i prædikenen).

Men først kanten: "Martha, Martha! Du gør dig bekymringer og er urolig for mange ting. Men ét er fornødent. Maria har valgt den gode del, og den skal ikke tages fra hende".

Der er en modstilling mellem 'de mange ting', der kan bekymre os og 'det ene' nødvendige, hvilket svarer til den modstilling, jeg nævnte før fra Bjergprædikenen mellem at søge Guds rige først (det ene nødvendige) og alt det andet, der gives i tilgift.

Begrundelsen for at sammenføre de to tekster er bekymringsordet, der findes begge steder. Jesu ord om at søge Guds rige først er konklusionen på Jesu lange tale i Bjergprædikenen om ikke at bekymre sig, men at lære af fuglene og liljerne.

Det evige og det forbigående

Guds rige er evigt bestående, mens alt det andet er forbigående (mad, tøj, hus, hjem, arbejde). Men det er ikke i den modstilling, problemet ligger. For både ånden og hånden er skabt af Gud. Det fysiske er ikke mindreværdigt. Det er en græsk tanke at skabe en dualisme (en modsætning).

Problemet ligger i det, som 'alt det andet', det fysisk-materielle, så let gør ved os: nemlig at det gennem bekymring og uro og hvileløs travlhed skubber det, der har med Guds rige i baggrunden – som noget der måske kan optage os, hvis og når vi på et tidspunkt har nået alt det, vi betragter som så nødvendigt og uopsætteligt – den lange to-do-liste, der hele tiden fylder sig op af sig selv.

Problemet er perspektivforskydningen og tabet af det vigtigste.

Det er ikke kun et problem i nutidens højhastighedssamfund, men var også en fare for 2000 år siden i et hus, hvor Jesus var lige på den anden side af køkkenvæggen.

At praktisere Guds nærvær – også i køkkenet

Som sagt laver maden og alt det andet sig ikke af sig selv – og det må gerne tage tid.

Broder Lawrence var en lægbroder i et karmelittisk kloster i 1600-tallets Paris, hvor han arbejdede i klostrets køkken. Det, som slog mennesker, der lagde vejen omkring køkkenet, var det gudsnærvær, der omgav broder Lawrence, den ro og den visdom han gav videre.

Erindringerne om ham blev nedskrevet i en bog med titlen: "At praktisere Guds nærvær". For Broder Lawrence var køkkenet stedet for erfaringen af gudsnærvær og næstenærvær.

Det er ikke de aktiviteter, vi foretager, der står i vejen for Gud. De kan blive en bro for Gud ind i verden.

Problemet er den bekymring og den uro, der kan knytte sig til vores travlhed, så vi ikke ser Gud og ser vor næste, der er lige foran os.

Når bekymringer kroger os ind i os selv, bliver omdrejningspunktet, om vi nu gør det godt nok, om vi er velsete nok, gør karriere nok, løber hurtigt nok, er vellykkede nok.

Hvad gør køkkentravlheden ved Martha? Af hvilken karakter er hendes foretagsomhed? Jo, hun kigger stresset ind i dagligstuen og snerrer ad søsteren. Skal jeg gøre det hele selv? Du sidder bare der uvirksom (ligesom mændene).

Jesu ord "Martha, Martha" er i 2020 oversættelsen blevet til "Kære Martha". Det sætter den rigtige tone af mild irettesættelse, der ikke har til formål at angribe Martha, men at forsvare Maria og hendes adgang til gudsordet. Hendes valg skal ikke tages fra hende.

Maria tillægger Jesu ord noget helt livsafgørende, som hun må have fat i, og som får hende til at tilsidesætte samtidens konventioner, hvor kvindens plads var i køkkenet.

Som forventet får hun kritik for det, men det ene nødvendige drager hende hen til pladsen ved Jesu fødder. Så må det andet vente, og folk må tænke som de vil.

To sider af det ene nødvendige

Tænker vi Martha-figuren som symbol for den gøren, der retter sig ud mod andre i kærlighed, den *medmenneskelige* og kristelige gøren, at tjene andre, bespise de fattige osv., så er der naturligvis ingen konflikt mellem de to søstre og det, de da repræsenterer.

Så måtte vi istemme et uproblematisk, favnende og ligeværdigt "både-og". Sagt med de gamle klosterord: Ora et labora, bed *og* arbejd.

Åndens og håndens virke er en sammenhængende helhed, der betinger og fuldstændiggør hinanden som to sider af det ene nødvendige, to sider af det Gudsrige, der kalder på os.

Lige inden beretningen om Martha og Maria, har vi lignelsen om den barmhjertige samaritaner, der slutter med et *gøre*-udsagn. "Gå du hen og gør ligeså".

Står man overfor en nødstedt, er det ene nødvendige ikke at haste hen til templet for at bede og være i Guds nærvær. Så vil man gå forgæves. For Guds nærvær er hos den nødstedte; det ene nødvendige er i den situation at hjælpe hende eller ham.

Troens hvilepuls

Som jeg læser teksten om Martha og Maria, er Marthas foretagsomhed dog af en anden karakter. Hun er ikke fremstillet som en ny variation af den barmhjertige samaritaner. Så kunne vi have kaldt historien "Den tjenende jødinde".

At se Martha som legemliggørelsen af en protestantisk arbejdsmoral kan godt have en pointe, men at se hende som indbegrebet af kristen diakoni lægger teksten ikke op til.

Hendes foretagsomhed spærrer for gudsnærvær og næstenærvær. Den skaber afstand til søsteren; hun ser ikke søsterens behov for Jesu ord, men kun sit eget behov for at lykkes i køkkenet.

I vores travle foretagsomhed kan vi have brug for at standse op og give plads til det evige, så det timelige kan fyldes af det evige. Ikke erstattes af det, men fyldes af det, så både vores væren og gøren er båret af Guds barmhjertighed som vores hvilepunkt og hvilepuls.

Den hvile i Kristi ord må vi genfinde igen og igen, så vi kan tage den med ud i livets mange gøremål.

Amen